తల్లి ప్రాణం

కామేశ్వరి కళ్లుతెరచి చూచేటప్పటికి చేత్తో మందుసీసా ఔన్సుగ్లాసూ పట్టుకొని నర్సు కనబడింది. నీరసంగావున్న కామేశ్వరి మెదడు మెల్లిగా పనిచేసింది.

తొమ్మిది నెలలు తను మోసినగర్భం—కాన్పుకోసం యీ ఆస్పత్రికి రావడం—ప్రసవవేదనా—అంతే. తను ప్రసవించిందో లేదో తనకే తెలియదు. మెడ కొంచెంయెత్తి, తనగర్భంవేపు చూచుకుంది. నిండు కడవలావుండే తన తొమ్మిదినెల గర్భం కనపడలేదు. అయితే తను ప్రసవించిందన్నమాటే. మరి ఆబిడ్డయేదీ — ఆడపిల్లా మగపిల్లాడా ? పోలికలు ఎవరివి ?

'ఏదీ' అని ఒక్క కేక పెట్టింది. ఔన్సుగ్లాసులో మందుపోస్తూ వున్న నర్సు హడిలిపోయింది. మందు కొంచెం క్రిందపోయింది కూడాను.

'ష్ ష్, మాట్లాడవద్దు' అంటూ నర్సు కామేశ్వరి దగ్గరికివచ్చింది.

'నాబిడ్డయేదీ—ఇట్లా తీసుకురా?' అని దీనంగా, హృదయాన్ని కలిచివేస్తూవున్న బలమైన కోరికతో అడిగింది కామేశ్వరి.

నర్సు మాట్లాడలేదు. 'ఏం మాట్లాడవేం. నా బిడ్డని తీసుకురా యిలాగ,' అని కొంచెం దబాయించింది కామేశ్వరి.

'ముందు మందు తాగవమ్మా, తరవాత చూసుకుందాము' అని మందు తీసుకువచ్చింది నర్సు.

'నాబిడ్డకి పాలు యిచ్చుకోవద్దూ' అని తనవక్షస్థలంకేసి చూసుకుంది కామేశ్వరి' బిడ్డకి పాలు యిచ్చుకోవాలి అని ఆలోచనపుట్టడమే తరవాయి, ఆపాలు పొంగిపోయినట్లుగా, ఆమెకు ఒళ్లంతా పులకరించింది.

బిడ్డకు పాలుయిచ్చినదాకా, ఆబిడ్డ పెదవులు చూసుకున్నదాకా, ఆబిడ్డ శరీరాన్ని తన రొమ్ముకి హత్తుకున్నదాకా ఆ ఆవేశము అణగదు.

'నాబిడ్డ ఎక్కడవుంది?' అంటూ నర్సుకేసి తీక్షంగా చూసింది. నర్సుశరీరము నిలువునా చీల్చినట్లయింది.

'మందు తాగిన తరువాతగాని చెప్పను' అలాగంది. మాట్లాడకుండా మందు తాగేశింది కామేశ్వరి.

'చెప్పు; ఒక్కసారి తీసుకురా. గుక్కెడుపాలు యిచ్చుకుంటాను' అంది. ఆ పాలపొంగు ఆమెను అలా అనిపించింది కాబోసు!

'జబ్బుతోవున్న మనిషివిగదా, నీపాలిస్తే, ఆబిడ్డకికూడా జబ్బు రాదూ?' అని నర్సు ప్రశ్న వేసింది. మరయితే ఆపాలపొంగు యేంగానూ?

'అయితే......పోనీ పాలివ్వనులే ఒక్కసారి చూసుకుంటాను, ఒక్క ముద్దుపెట్టుకుని యిచ్చేస్తాను, మళ్లీ తీసుకెళ్లిపోదువుగాని; నాదగ్గర పడుకోబెట్టవద్దులే' అని నర్సుకు నచ్చచెప్పింది.

'మీ అమ్మగారు భోజనానికి వెళ్లారు. ఇంకో అరగంటకి వస్తారు' అంది నర్సు.

No: 207

తనబిడ్డను తీసుకొచ్చి యివ్వమని అడుగుతూవుంటే, అమ్మసంగతి చెపుతుంది యెందుకూ !

'ఎప్పుడొచ్చినా సరేలెస్తూ, నాబిడ్డని ఒక్కసారి తీసుకురావూ— నీకు మంచిప్రెజెంటు, యిప్పిస్తాను—మరీ—ఆడపిల్లా, మగపిల్లాడా !'

ఇంతసేపటికి ఆ ప్రశ్న అడుగుదామని ఆమెకు స్ఫురించింది.

'మగపిల్లాడే' అంది నర్సు.

కామేశ్వరి ఒళ్లు జలదరించింది. గుండెలు కొట్టుకున్నాయి. రక్త ప్రసారము ఆగిపోయిందా అనిపించింది.

మగపిల్లాడా !

ఆయన పోలికను పుట్టాడేమో ! ఎలా వున్నాడో ! ఆయన బ్రతికుంటే కొడుకునుచూసి ఎంత మురిసిపోయేవారో ?

కామేశ్వరికి నెల తప్పిందన్న సంబరములో, ఆమె, ఆమెతల్లీ పొంగిపోతూవున్నరోజులలో, టైఫాయిడ్ జ్వరమువచ్చి కామేశ్వరి భర్త చచ్చిపోయాడు.

భర్తవైపున కామేశ్వరికి యెవరూ బంధువులు లేరు. తనవైపున తనతల్లి—యాభైయేళ్లవితంతు—ఒక్కతే.

భర్తవైపునా, తల్లివైపునా తనకు వచ్చిన ఆస్తి లక్షపై చిలుకు వుంటుంది. అదృష్టవశాత్తూ,—కాదూ మరి—భర్త చనిపోయేటప్పటికి తాను గర్భిణి అయిందిగనక, తనకు పుట్టినబిడ్డకు యీ ఆస్తిఅంతా చెందుతుంది. ఆ బిడ్డమీద ప్రాణాలు పెట్టుకొని తనకాలం వెళ్లదీసుకోవచ్చు; అనుకునే యిన్నాళ్లూ గుండె నిబ్బరంగా పెట్టుకుంది కామేశ్వరి.

అదే మొదటికానుపుకనకా, తనతల్లి వొక్క ర్తే చెయ్యలేదుకనకా, ఆ వూళ్ళో కాన్పుల ఆస్పత్రి ప్రత్యేకం వుందికనకా, తమవూళ్ళో చాలా మంది ఆ ఆస్పత్రిలోనే కాన్పు పోసుకుంటున్నారు కనకా, కామేశ్వరి కూడా ఆస్పత్రిలో చేరింది.

ప్రసనవేదన ఆరంభం కావడం, అపరిమితబాధలో తను గిలగిల కొట్టుకోవడమూ అంతమటుకే కామేశ్వరికి జ్ఞాపకం.

స్పృహరాగానే, తన బిడ్డను తనకు చూపించమని నర్సుమీద అధికారముచేసింది; అనునయించింది. కాని నర్సుమాత్రం వినలేదు.

మందు త్రాగించడము తనవిధి కనక, ఆమెచేత మందుమాత్రం మింగించి, 'వస్తా' నంటూ నర్సు వెళ్ళిపోయింది.

నిమిషనిమిషానికీ కామేశ్వరి కోర్కె, ఆవేదన అపరిమితంగా పరిణమించాయి. తొమ్మిదినెలలు మోసిన తన గర్భఫలం, తనుస్మృతి తప్పి ఉండగా బయటపడితే, స్మృతి తెలియగానే చూచుకోవాలని యెవరికి వుండదూ ?

కాని యీ ఆస్పత్రులలోఉన్న చిక్కేమిటంటే, తల్లికి జబ్బుగా వున్నా పిల్లకి జబ్బుగావున్నా యిద్దర్నీ వేరుచేసేస్తారు.

అలాగే జరిగిందా యిక్కడకూడా! కామేశ్వరికి యేమీ తోచలేదు. తనకొడుకును చూద్దామని కోరికమాత్రం నిమిషనిమిషానికి యెక్కువౌతోంది.

వాళ్ళమ్మ మెల్లిగా అడుగులు వేసుకుంటూవచ్చి కుమార్తెకి స్పృహ వచ్చిందో లేదో అని తొంగిచూసింది.

'అమ్మా' అని కేకపెట్టింది కామేశ్వరి.

'మా అమ్మ, మా అమ్మ, వస్తున్నానమ్మా, ఏమ్మా,' అంటూ తల్లి, కుమార్తె మంచంమీదికి వొంగి, బిడ్డనుతనలో పొదువుకుంది.

'అమ్మా! వొక్కమాటు తీసుకురావుటే?' అని తల్లి బుజాలుపట్టుకొని బ్రతిమాలింది కామేశ్వరి.

"ఎవర్నమ్మా" అంటూ, వస్తూన్న దుఃఖాన్ని ఆపుకున్నది తల్లి.

'ఒక్కసారి చూసుకుంటానే, ఎవరిపోలికోనూ అమ్మానా...' తన తల్లిముందు తనబిడ్డ అని వుచ్చరించడానికి కామేశ్వరికి సిగ్గేసింది.

'ఇంకేం చూస్తావమ్మా!' అంటూ తల్లి యేడుపు మొదలుపెట్టింది —

'ఏమే!' అంటూ కళ్లు పెద్దవి చేసిచూసింది కామేశ్వరి—

కామేశ్వరి బిడ్డ—చచ్చిపోయి పుట్టిందని చెప్పడానికి మధ్యమధ్య యేడుపుతో పావుగంట చేసింది వాళ్ళమ్మ.

'వుత్తదీ; నర్సుచెపితేనే మగపిల్లాడనీ' అని నమ్మలేకా, నమ్మకుండా వుండలేకా కామేశ్వరి కూడా భోరున యేడ్చింది. డాక్టరు వచ్చి, యీ తల్లికూతుళ్ళను యేడుపుమాన్పించి, తల్లిని బయటికి వెళ్లమన్నదాకా వీళ్లు యేడుస్తూనే వున్నారు.

డాక్టరును అడిగి, కామేశ్వరి తన సందేహం తీర్చుకుంది.

నిజమేనట— కామేశ్వరి కన్నశిశువు, చచ్చిపోయి పుట్టాడుట.

అయినా, కామేశ్వరి నమ్మకం కలగలేదు. ఎంతసేపు ఏడ్చిందో— అసలు ఏడ్చిందో లేదో ఆమెకు తెలియదు.

[ఇరవైలోస్థితి

రాత్రి పదకొండుగంటలకి, చంటిపిల్ల—లేకపోతే పిల్లాడో యేడుపు వినపడింది కామేశ్వరికి.

తన కొడుకు కాదుగద! ఎక్కడనుంచి వచ్చిందో ఆమెకు ఆశక్తి! లేచింది. తన గదిలోనే, మూల ముసుగుపెట్టి పడుకున్నతల్లిని లేపింది. ఆమె తెల్లబోయింది - పెదవుల రెంటిమీదా చూపుడువ్రేలు నిలువుగా అడ్డంపెట్టి మాట్లాడకూడదని సంజ్ఞచేస్తూ తనగదిప్రక్కవున్న హాలులోకి వచ్చింది. అక్కడ ఏడెనిమిది మంచాలున్నాయి. అన్నిటిమీదా, రెండు మూడు రోజుల హెచ్చుతగ్గులలో ప్రసవించిన తల్లులు తమ శిశువుల్ని ప్రక్కలలోవేసుకుని పడుకున్నారు. అంతమందికి వున్నఅదృష్టము తనకు ఎందుకూ లేదూ?

చప్పుడు చెయ్యకుండా పెద్దపెద్ద అంగలువేసుకుంటూ, ఒకమంచం దగ్గరకు వెళ్లింది. ఆ మంచంమీదవున్న తల్లీ, పిల్లాకూడా నిద్రలోవున్నారు పాపం! కామేశ్వరి మెదడులో ఏమి ఆలోచనలు వున్నాయో; నిద్రపోతూ వున్న ఆశిశువును మెల్లిగా రెండు అరచేతులలో పట్టుకుని బయటికివచ్చింది. కామేశ్వరి తల్లి యిదంతా తెల్లపోయిచూస్తూ మాట్లాడకుండా తన కూతురు వెనకాలే నడిచింది.

కామేశ్వరి తన గదివైపు వెళ్లలేదు. తిన్నగా గేటుదగ్గరికి వెళ్లింది - అదృష్టకాబోసు! ఇనపకటకటాల గేటుదగ్గరగా వేసి, గేటుదగ్గరగానే వున్న తనగదిలో చిన్న లాంతరు వెలుతురులో అన్నం తింటున్నాడు గేటు తాత - కామేశ్వరి గేటు తెరవగానే అయిన 'కీచు'మనే చప్పుడికి 'ఎవ రమ్మా అదీ' అన్నాడు -

'నేను తాతా యింటికి అన్నానికి వెడుతున్నా' అని కామేశ్వరి తల్లిఅంది - బహుశా కూతురు మనస్సు ఆమె గ్రహించింది కాబోసు!

'పొండి పెందలకాడె రండి మీరు వచ్చినానక నె యేసుకుంటా 'గేటు,' అని సణక్కుంటూ, వంచినతలేనా యెత్తకుండా భోజనంచేస్తూ కూచున్నాడు తాత.

'అమ్మా! మనింటికి గుఱ్ఱబ్బండి మాట్లాడవే!' అంది, బయటికి వచ్చాక కామేశ్వరి 'కూతురి ధోరణి తనకు అర్థంకాకపోయినా, ఆమె చెప్పినట్లల్లా చేస్తోంది తల్లి.

'ఇప్పుడు స్టేషనుకి యేబండి వస్తుందోయి', అని, తమ యింటివైపు తోలుతూవుండగా బండివాడిని అడిగింది కామేశ్వరి.

'మెడ్రాస్ నుంచి నాత్తేరు పోయేబండి' అన్నాడు బండివాడు.

'ఇంకా యెంత టైమువుంటుందీ?'

'అరగంట'

ఇంటికి వెళ్లగానే, 'అమ్మా యింట్లో డబ్బు యేమాత్రం వుందే?' అని అడిగింది తల్లిని.

'నిన్ననే ధ్యానం అమ్మి నాలుగువందలూ తెచ్చియిచ్చాడు రెడ్డి,' అని తల్లి జవాబు చెప్పింది.

'తియ్యి, ఆడబ్బూ, నాలుగైదు బట్టలూ, రెండునిమిషాలలో వెళ్లిపోవాలి' అని ఆజ్ఞయిచ్చింది కుమార్తె. అలాగే, రెండు నిముషాలలో ప్రయాణానికి సిద్ధమైంది తల్లి. రైలుస్టేషను వెళ్లడమూ, టికెట్టుకొనడమూ. యీలోపలే రైలురావడమూ కదుల్తూవున్న రైలును, ఆడవాళ్లుగదా అని వీళ్లకోసం ఆపించి స్టేషనుమాస్టరు కొంచెం సహాయంచెయ్యడమూ ఇదంతా

జట్కా వాడికి వింతగా తోచింది. తన చేతులో పెట్టిన అయిదురూపాయల కేసీ, కామేశ్వరి బెదురు కళ్లకేసీ చూసి, "ఈ సంతానం కన్న సంగతి దాచుకోడంకోసం కాబోసు" అనుకున్నాడు వాడు.

రాత్రి రైల్లో, ఆబిడ్డకి - మగబిడ్డే - కామేశ్వరి యెన్నోసార్లు పాలు యిచ్చింది. బిడ్డను ముద్దుపెట్టుకున్నది. ఆడించింది. ఆబిడ్డ యేడవకుండా, తన మొహం చూడ్డమూ, తన హృదయాన్ని హత్తుకున్నప్పుడు వెచ్చగా వుండటమూ కామేశ్వరికి మహానందాన్ని కలిగించాయి. తను యేమిచేసిందో, యేమి చెయ్యబోతున్నదో ఆమెకు ఏమీ తెలియదు. రాత్రంతా ఆమె నిద్ర పోనేలేదు. ఒంగోలుస్టేషనులో యేవో కొనుక్కొని తినేసింది. బిడ్డకు పాలిచ్చుకుంది.

తెల్లవారి యేడున్నరగంటలకి, రాజమండ్రి స్టేషనులో యిద్దరూ దిగారు. స్టేషనుదగ్గర్నుంచి హాస్పిటలుకు బండికట్టించుకొని వెళ్ళి, డాక్టరు చేత పరీక్షచేయిస్తే కామేశ్వరిశరీరం, కాన్పువల్ల జబ్బులో పడిందనీ, ఆస్పత్రిలో అథమం పదిహేనురోజులైనా వుండాలని తేలింది.

"నువ్వు సత్రంలో వుండవే ఎవర్నైనా అడుగు, చెపుతారు, సత్రం ఎక్కడుందో, పదిహేనురోజులు అయాక చూసుకుందాము" అని తల్లికి చెప్పింది కామేశ్వరి. సరేనన్నది తల్లి.

ఇరవైరోజులు ఇలా గడిచిపోయాయి. ఆ ఆస్పత్రిలో ఆ యిరవై రోజులూ, కామేశ్వరి అనుభవించిన ఆనందం—

ఆ బిడ్డ కామేశ్వరిదగ్గర్నుంచి పాలు త్రాగుతూవుంటే, ఆమె శరీరమూ, మనస్సుపొందిన అనిర్వచనీయమైన ఆనందం—

తన రక్తంపోసి, ఆ పసికందును బ్రతికిస్తున్నాననీ, ఆబిడ్డ తనబిడ్డే అనీ, కాదని చెప్పడానికి ఇంకొకరికి అధికారంగాని అర్హతగాని లేదని అనుకున్నప్పుడల్లా ఆమె పొందిన ఆనందం—

ఆబిడ్డ స్పర్శ ఆమెశరీరానికి ఉత్తేజాన్ని కలిగించి ఆబిడ్డ కేకలూ, ఏడుపూ ఆమెప్రాణానికి నీరు పోశాయి. ఇంతెందుకూ—ఆబిడ్డే ఆమెకు ప్రాణమైంది.

ఇరవైరోజులు జరిగాయనీ, ఆమె శరీరంలోవున్న జబ్బు నిమ్మళించిందనీ, ఇంక ఆస్పత్రిలోనుంచి వెళ్ళిపోవచ్చుననీ డాక్టరు చెప్పినప్పుడు కామేశ్వరి నమ్మలేకపోయింది.

ఇంతలోనే ఇరవైరోజులు అయిపోయాయా ?

"అమ్మా ఎక్కడికి వెళ్ళుదామే?" అని తల్లిని అడిగింది. తల్లికి ఇదంతా యేదోమాయగావుంది. ఆతల్లికి తనకూతురుమీదప్రేమా, కూతురుకు సౌఖ్యమూతప్ప యింకేమీ అక్కరలేదు. కామేశ్వరి స్కూలు ఫైనలుదాకా చదువుకున్నది కనకా, భర్తతో నాలుగునగరాలుతిరిగింది కనకా, ప్రపంచమంటే ఏమిటో కొంతవరకైనా తెలుసును కాని, పూర్వకాలపుమనిషి ఆమెకేం తెలుసు !

"నువ్వే చెప్పూ! ఏంచేద్దామో?" అనివేసింది.

"ఓ రెండునెలలపాటు ఏవూళ్లోనయినా వుండివద్దాము."

"ఎక్కడ వుంటాము?"

"కాకినాడ మీ పెత్తల్లికూతురుగారింటికి వెడదాము — నాలుగు నాళ్ళు వుండనియ్యదాం ఏమిటి?"

"నెత్తిన పెట్టుకుని పూజచేస్తుంది. నువ్వంటే దానికి పంచప్రాణమూను"

"అలా అయితే పదమరి"

అరాత్రే ప్రయాణంగట్టి కాకినాడ వెళ్లారు. అక్కడ వున్న బంధువులు ఆదరణ చూపించారు.

ఆయింటిప్రక్క యింట్లో పోలీసు సబినస్పెక్టరు కాపురమున్నాడు. కాన్‌స్టబిలుగాచేరి 'ఏనకేనాప్యుపాయేన' ఇప్పుడు సబినస్పెక్టరు అయాడు. వీలయితే, ఇంకా ఎంత పైకిపోవచ్చునో అంత పైకి పోవాలనివుంది. అతనికి బిడ్డలులేరు. అతనిభార్యమాత్రం పొరుగిళ్లకువెళ్ళి వాళ్లబిడ్డల్నీ, వీళ్లబిడ్డల్నీ ముద్దులాడి వస్తూవుంటుంది అప్పుడప్పుడు వీళ్ళింటికికూడా వస్తూవుంటుంది. ఓ రోజున వచ్చి, బిడ్డణ్ని చూసి తృప్తితీరా ముద్దులాడి వదలలేక యింటికి వెళ్లి "పండులాంటి బిడ్డడండీ" అని వ్రాసుకుంటూవున్న భర్తకి చెప్పింది. ఆవిడ ధోరణి ఆయనకి అలవాటే.

తల పైకి యెత్తకుండానే "పండులాంటి బిడ్డడు కాక, కాయలాంటి వాడు నీ కెప్పుడైనా కనబడ్డాడా యేమిటి?" అన్నాడాయన.

"ఇంతమంచి బిడ్డని, ఇంత అందమైనవాణ్ణి నేను చూళ్లేదు సుమండీ, పాపం! ఆయిల్లాలు గర్భంతో వుండగానే భర్తపోయాట్ట; నెల్లూరట వాళ్లది. ఆస్పత్రిలో కాన్పుపోసుకుని, యిక్కడ బంధువుల్ని చూడడానికి వచ్చింది" అని తను అక్కడ తెలుసుకుని వచ్చిన విషయాన్ని యేకరువు పెట్టింది, ఆ యిల్లాలు.

సాధారణంగా ఆడవాళ్లు ఏదైనా చెప్పవచ్చినప్పుడు అది వినటానికి మనకి ఇష్టంలేకపోతే, గదమాయించాలిగాని, చిన్న రిమార్కుతోటి వూరు కున్నామంటే, వాళ్లు చెప్పదలచుకొన్నదంతా చెప్పితీర్తారు గదూ!

నెల్లూరు ఆస్పత్రిలో, కామేశ్వరి అనే స్త్రీ ప్రసవించి. తనబిడ్డ చచ్చిపోయినందున ప్రక్కగదిలో ప్రసవించిన ఇంకొక స్త్రీ బిడ్డను యెత్తుకుపోయిందని, ఆ స్త్రీ భర్త రామచంద్రరావు పోలీసు స్టేషనులో రిపోర్టుయిచ్చాడనీ, ముద్దాయీల ఆచోకీ యింకా తెలియలేదనీ పోలీసు గెజెటులోపడ్డ వృత్తాంతాన్ని, యీ యినస్పెక్టరు చదివాడు. అంచేత భార్య చెప్పినవార్త యితనిదగ్గర వృధాఅవలేదు.

వెంటనే నెల్లూరు టౌను పోలీసుస్టేషన్‌కి మెమోవ్రాసి పంపించాడు.

మూడోనాటికి నెల్లూరునుంచి, పోలీసులువచ్చారు. కామేశ్వరినీ, తల్లినీ, ఆబిడ్డనీ అరెస్టుచేసి నెల్లూరు తీసుకెళ్లారు.

ఇది మరి సామాన్యపు కేసా?

సెషన్సుకు కమిటుఅయింది. "ఈబిడ్డ నాబిడ్డే" అని వాదిస్తుంది కామేశ్వరి.

"నీకు పుట్టినబిడ్డ చచ్చిపోలేదా?" అని ప్రశ్న.

"నాకు తెలియదు" అని జవాబు.

పబ్లికుకోర్టులో "ఈబిడ్డ నాబిడ్డే. నా తొమ్మన పాలు త్రాగు తున్నాడు. నాబిడ్డని ఎత్తుకునేటప్పటికల్లా నాకు పాలు చేపుతున్నాయి.

[ముప్పయ్యాయిదు

నా బిడ్డకాదని అనడానికి నిదర్శనాలేమిటీ?" అని, చదువుకున్న తెలివి తేట లతో, తక్కినవాళ్లకి అర్థంకాని వాదనచేసింది కామేశ్వరి.

రామచంద్రరావూ, అతనిభార్యా-కమలా ఆబిడ్డ తమబిడ్డే అన్నారు. కామేశ్వరిబిడ్డ చచ్చిపోయిందని రికార్డులో వుందన్నారు. అందుకు సాక్ష్యం-డాక్టరు, నర్సులు కావలసినంతమంది.

"నీబిడ్డ, అయితే నీదగ్గరకు వస్తాడేమో చూడు" అని కమలమ్మని ధిక్కరించింది కామేశ్వరి. కమలమ్మ ప్రయత్నించింది. కాని ఆబిడ్డ - అదేం మాయోగాని - కమలమ్మ ముఖం చూడగానే కెవ్వున కేకవేశాడు. కోర్టులో ఈవింత చూడడానికి గుమికూడిన ప్రజలు నిర్ఘాంతపోయారు. కమలమ్మ గుండెలు నీరయాయి - తనబిడ్డ - తను తొమ్మిదినెలలు మోసినబిడ్డ - తనకు గాకుండా - ఎంతఘోరం! ఆబిడ్డకోసం తను ఎంత తపించిందీ - ఆబిడ్డని తనివితీరా ముద్దేనా పెట్టుకోలేదే! ఆబిడ్డ ఆకలితీరేటట్టూ, తనలోవున్న పొంగు చల్లారేటట్టూ పాలేనా యిచ్చుకోలేదే. తనబిడ్డ - మూడుమూర్తులా తనభర్తను పోలినబిడ్డ - ఏమిటీ ఘోరం:

రామచంద్రరావును దుఃఖమూ, నిరాశా, అవమానమూ, క్రుంగదీశాయి. అతనిలోవున్న గాంభీర్యముపోయింది. తనబిడ్డను తాను చేతుల్లోకి ఎత్తుకో డానికయినా నోచుకోలేదూ! తనేం సంపాయించలేడా, ఆబిడ్డని పోషిం చుకోలేడా, బ్రతికుండగానే ఆ పసికందుని యింకోరికి యిచ్చి వూరుకో డానికి! పుట్టగానే ఆబిడ్డ చచ్చిపోతే తమకి యింత దుఃఖము వుండకపోను!

"అమ్మా! చూడూ! ఊరికే పట్టుపట్టి కూర్చుంటే లాభంలేదు. నీకు నీబిడ్డ దక్కలేదుగదా అని, ఇంకోరిబిడ్డని ఎత్తుకుపోవడం న్యాయంకాదు.

[ముప్పయ్యారు

మాబిడ్డ ఆదు(రాదు-" అని కామేశ్వరికి, ప్రార్థనామిళితమైన బెదిరింపుతో చెప్పి, ఆబిడ్డకేసీ, కమలమ్మకేసీ చూశాడు. అతని కళ్లు నీళ్లతో నిండి పోయాయి.

విచారణ అయింది - నేరం నిర్ధారణఅయింది - జడ్జికి యేమీ తోచ లేదు - వాళ్లబిడ్డని వాళ్లకియిప్పించి, కామేశ్వరికి శిక్షవిధిస్తూ, తీర్పుచెప్ప డం సులభమే!

కాని కామేశ్వరి! పాపం పదహారేళ్ల చక్కనిపడుచు - ఆమె మనస్సులో ఎంత ఆవేదన లేకపోతే, ఆబిడ్డమీద ఎంత ప్రేమలేకపోతే యిలాటి పనిచేస్తుంది?

[illegible] న్న కాపాడు [illegible] చ్చిన వంశప్రతిష్ఠని నిలబెట్టు [illegible] సంతోషించాడు. ప్రపంచములో తండ్రులందరిలాగే తనకొడుకు [illegible] గొప్పవాడు కావాలని తన చదువంతా కొడుక్కి ధారపోశాడు. [illegible] డలు రాజమ్మ సమర్తాడిన కబురు తెలిసి తన కొడుకు వొక యింటి [illegible] వాడయినాడు గదా అని పొంగిపోయినాడు. గర్భాధానానికి మంచి ముహూర్తంకోసం యెదురుచూస్తూండగానే కలరావచ్చి పందొమ్మిదేండ్ల శంకరయ్యా మట్టిపాలయిపోయాడు.

దానితో చిదంబరశాస్త్రి నిలువునా కూలిపోయాడు. నాలుగు నెలలదాకా ప్రపంచము మొహం చూడటానికి అతనికి మనస్కరించలేదు. తరువాత ప్రజలలో పడినా, కళా కాంతీ అతనికి రాలేదు. నలుగురితో కలిసి సంతోషంగా మాట్లాడటానికి అతనికి మనస్కరించలేదు. ఉబ్బెత్తుగా వున్న ఎదురురొమ్మూ, మెలికలు దిరిగిన దండలూ, నిగనిగలాడే శరీర చ్ఛాయా, అన్నీ మారిపోయి శాస్త్రి శరీరము చాలా కృశించింది. రోజులు మాత్రం గడిచిపోతున్నాయి.

చిదంబరశాస్త్రిని యిప్పుడు వేధిస్తూవున్న సమస్య యేమిటీ!

ఆపరిస్థితుల్లో, తన బిడ్డనే వాళ్ళు అపహరించినట్లయితే తను యేం చేసేదీ! విచారణ జరుగుతూవున్న రెండు నెలలలో ఆమె ఎప్పుడూ ఆలోచించనంత తీవ్రంగా ఆలోచించింది. ఏమి ఆలోచించిందో! బిడ్డ వేపు ఒక్కసారి చూచుకుంది. "అమ్మా జట్కా పిలవ్వే" అని తల్లిని ఆజ్ఞాపించింది. రెండునిమిషాలలో జట్కావచ్చి వాళ్ల ఇంటిముందు నిలిచింది. ఆబిడ్డని యెత్తుకుని జట్కాలో ఎక్కింది. గుమ్మంలో నిలుచున్నతల్లి, తనను బండి యెక్కమని కూతురు అడగనందున, "ఎక్కడికే?" అంటూ నిర్ఘాంత పోయింది.

"పోనీ! గోపరాజు రామచంద్రరావుగారి యింటికి" అని బండి ఈవింత చూడడానికి [illegible]మేశ్వరి. బండి వెళ్ళి, ఆఘ్రవలసినచోట ఆగింది. గుండెలు నీరయాయి - తనబిడ్డ - తను తొమ్మిదినెలలు మోసి... గాకుండా - ఎంతఘోరం! ఆబిడ్డకోసం తను ఎంత తపించిందీ - లో, తల తనివితీరా ముద్దేనా పెట్టుకోలేదే! ఆబిడ్డ ఆకలితీరేటట్టూ, తనలోవున్న[illegible]శ్వరి పొంగు చల్లారేటట్టూ పాలేనా యిచ్చుకోలేదే. తనబిడ్డ - మూడుమూర్తులా[illegible]ర తనభర్తను పోలినబిడ్డ - ఏమిటీ ఘోరం:

రామచంద్రరావును దుఃఖమూ, నిరాశా, అవమానమూ, క్రుంగదీశాయి. అతనిలోవున్న గాంభీర్యముపోయింది. తనబిడ్డను తాను చేతుల్లోకి ఎత్తుకోడానికయినా నోచుకోలేదూ! తనేం సంపాయించలేడా, ఆబిడ్డని పోషించుకోలేడా, బ్రతికుండగానే ఆ పసికందుని యింకోరికి యిచ్చి వూరుకోడానికి! పుట్టగానే ఆబిడ్డ చచ్చిపోతే తమకి యింత దుఃఖము వుండకపోను!

"అమ్మా! చూడూ! ఊరికే పట్టుపట్టి కూర్చుంటే లాభంలేదు. నీకు నీబిడ్డ దక్కలేదుగదా అని, ఇంకోరిబిడ్డని ఎత్తుకుపోవడం న్యాయంకాదు.

[ముప్పయ్యారు